

เพลงคำเมืองกับวัฒนธรรมชาวล้านนา : วิเคราะห์เนื้อหาเพลงคำเมือง
ช่วงมกราคม-ธันวาคม 2537

นางสาวพรพิไล เทพคำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-308-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LANNA FOLK MUSIC AND LANNA CULTURE : CONTENT ANALYSIS
OF LANNA FOLK MUSIC DURING JANUARY-DECEMBER 1994

Miss Pornpilai Tepkum

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirments
for the Degree of Master of Arts

Department of Public Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-633-308-9

พรทิไล เทพคำ : เพลงคำเมืองกับวัฒนธรรมชาวล้านนา : วิเคราะห์เนื้อหาเพลงคำเมือง
ช่วงมกราคม-ธันวาคม 2537 (LANNA FOLK MUSIC AND LANNA CULTURE : CONTENT
ANALYSIS OF LANNA FOLK MUSIC DURING JANUARY-DECEMBER 1994) อ.ที่ปรึกษา:
รศ.ดร.ธนวัต บัญลือ. 192 หน้า. ISBN 974-633-308-9

การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงคำเมืองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของเพลงคำเมือง,
วิเคราะห์เนื้อหาของเพลงคำเมืองที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีการแสดงออก
วิถีชีวิตและทัศนคติของชาวล้านนา, จัดหมวดหมู่ประเภทเนื้อหาของบทเพลงคำเมืองร่วมสมัย และศึกษา
ความเป็นไปได้ในการนำเพลงคำเมืองมาใช้เป็นสื่อเพื่อการพัฒนา

เพลงคำเมืองที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวนทั้งสิ้น 9 ชุด รวม 106 เพลง แหล่งข้อมูลได้แก่
บทเพลง เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับเพลงคำเมือง 3 คน ข้อมูลเพลงรวบรวมจากบริษัท
ต่าง ๆ ที่วางจำหน่ายเพลงคำเมืองช่วงมกราคม-ธันวาคม 2537

ผลการวิเคราะห์บทเพลงคำเมืองจำนวน 106 เพลง พบว่าประกอบด้วยสาระต่าง ๆ รวม
469 สาระ สาระที่ได้รับการถ่ายทอดในบทเพลงมากที่สุดคือเรื่องค่านิยม รองลงมาคือเรื่องอื่น ๆ เช่น
อาหาร อาชีพและการแต่งกาย การถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อและนอຍที่สุดคือเรื่องประเพณี

ผลการวิเคราะห์ในแต่ละเรื่องพบว่ามีเรื่องประเพณีทั้งสิ้น 13 ประเพณี ประเพณีที่มี
การถ่ายทอดในบทเพลงมากที่สุด ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ในเรื่องของความเชื่อมีทั้งสิ้น 19 ความเชื่อ
ที่มีมากที่สุดได้แก่ ความเชื่อเรื่องพหุศาสนา ในเรื่องของค่านิยมมีทั้งสิ้น 19 ค่านิยม ค่านิยมที่มีการนำ
มาถ่ายทอดในบทเพลงมากที่สุดได้แก่ ค่านิยมเรื่องความรัก สำหรับการถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ มี
ทั้งสิ้น 5 ด้าน การถ่ายทอดความรู้ที่มีมากที่สุดได้แก่ ด้านการพัฒนาสังคม และการถ่ายทอดความรู้ด้าน
ต่าง ๆ ก็เป็นเพียงการสอดแทรกเข้าไปในบทเพลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งมี 10 เรื่อง
พบว่าการถ่ายทอดเรื่องตลกขบขันมากที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต พ.ท. ก.
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

#C750321 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: LANNA/FOLK MUSIC/CULTURE

PORNPI LAI TEPKUM : LANNA FOLK MUSIC AND LANNA CULTURE : CONTENT ANALYSIS OF LANNA FOLK MUSIC DURING JANUARY-DECEMBER 1994. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.THANAWADEE BOONLUE, Ph.D. 192 PP. ISBN 974-633-308-9

The objectives of this study are four folds: firstly, to explore the history and evolution of Lanna folk music. Secondly, to analyse the content of the Lanna folk songs in order to see the reflection of some Thai values, belief and tradition through the song content. Thirdly, to classify the Lanna folk songs into 5 categories of development. Fourthly, to see through it the possibility to use folk music for transferring development education purposes.

The total of 106 songs were content analysed. Apart from the content analysis, interviewing folk music composers and singers as well as documentary study were used for additional data.

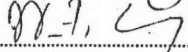
The result of the study were: 1. There were 469 messages reflected in the Lanna folk music. 2. The largest amount of messages reflected was social value such as love between man and woman. The second most frequent reflected values were dress, occupation and food. The least frequent reflected was knowledge on social development and social tradition.

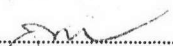
Among 13 Thai traditions ever mentioned in the Lanna folk music, Songkran tradition was most frequent mentioned. For the 19 belief systems expressed in the music, the most frequent expressed was Buddhism belief. For the 5 categories of knowledge reflected in the music, the most frequent expressed was knowledge about social development. For the "others" categories, the most popular reflection was humor.

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.ธนาดี บุญลือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาและให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำลังใจ ซึ่งเป็นเสมือนแรงบันดาลใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยจะระลึกถึงความกรุณาครั้งนี้ตลอดไป

วิทยานิพนธ์นี้ผู้วิจัยได้รับความกรุณาด้านข้อมูลเพลงจากบริษัทผู้ผลิตเพลงต่าง ๆ ด้วยดี ได้แก่ บริษัท 20 Sound จำกัด บริษัท SN โปรโมชันสร้างสรรค์จำกัด ห้างสหทองเฮง จำกัด บริษัท PGM จำกัด บริษัท นิธิทัศน์ จำกัด และบริษัท CMC จำกัด

นอกจากนี้ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณคุณศิริพงษ์ ศรีโกไสย คุณบุญศรี รัตน์ และคุณศรีนวล นพตล ที่ให้ข้อมูลในเรื่องความเป็นมา รูปแบบ เนื้อหา และความกว้างขวางของการเผยแพร่เพลงคำเมือง โดยให้ข้อมูลอย่างละเอียดและเป็นกันเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณศิริพงษ์ ศรีโกไสย ได้กรุณามาร่วมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์อีกด้วย ขอขอบคุณในความกรุณาครั้งนี้

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกคนที่ให้กำลังใจมาตลอด ขอขอบคุณคุณอภิชาติและคุณกนกพร บังคมเนตร ที่ช่วยเหลือเพื่อความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลที่จังหวัดเชียงใหม่ คุณณัด ภูตระกูล ช่วยเหลือด้านการรวบรวมข้อมูลในกรุงเทพมหานคร คุณวรรณวิไล กวลกิจวัฒนา ช่วยเหลือการรวบรวมข้อมูลที่จังหวัดพะเยา คุณชัยรัตน์ สุนทรสวัสดิ์ ที่ให้กำลังใจและดูแลเรื่องอาหารการกินระหว่างศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ และที่สุดแห่งคำขอบคุณขอมอบแต่บุพการี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณแม่ที่ให้กำลังใจ ความหวังและอนาคตแก่ผู้วิจัยให้มีความอดทนอย่างสูงในการต่อสู้อุปสรรคนานับการเพื่อปริญญามหาบัณฑิตซึ่งเป็นที่ภาคภูมิใจความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่ทุก ๆ ท่านที่ได้กล่าวถึงไว้ ณ ที่นี้

พรพิไล เทพคำ

มกราคม 2539

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สาระเพลงคำเมืองที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมชาวล้านนาในเรื่อง ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม การถ่ายทอดความรู้และด้านอื่น ๆ...	36
2	สาระเพลงคำเมืองที่สะท้อนประเพณีต่าง ๆ ของชาวล้านนา.....	38
3	ความถี่ของสาระเพลงคำเมืองที่สะท้อนถึงความเชื่อต่าง ๆ ของ ชาวล้านนา.....	50
4	ค่านิยมของชาวล้านนาที่สะท้อนในบทเพลงคำเมือง.....	62
5	เพลงคำเมืองที่มีการถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ.....	74
6	เพลงคำเมืองที่สะท้อนเรื่องราวอื่น ๆ.....	86

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาวิจัย.....	9
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 ทฤษฎี แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดเรื่องสื่อพื้นบ้าน.....	12
ความเป็นมาของเพลงคำเมือง.....	13
แนวคิดในเรื่องศิลป์ในเพลงและบทเพลง.....	20
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบและหน้าที่ของวัฒนธรรม.....	22
แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อพัฒนาวัฒนธรรม.....	25
แบบจำลองกระบวนการสื่อสารแบบทางเดียว.....	26
ทฤษฎีการจูงใจ.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	31
แหล่งข้อมูล.....	31
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32
หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
วิธีการนำเสนอข้อมูล.....	34
4 ผลการวิเคราะห์.....	35
ส่วนที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับประเพณี.....	38
ส่วนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความเชื่อ.....	50
ส่วนที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับค่านิยม.....	62
ส่วนที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้.....	74
ส่วนที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องราวอื่น ๆ ที่ปรากฏ ในเนื้อหา.....	86
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	95
สรุปผลการวิจัย.....	95
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	106
รายการอ้างอิง.....	108

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	112
ภาคผนวก ก. ดัชนีรายชื่อเพลงที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมด.....	113
ภาคผนวก ข. รายชื่อเพลง รูปปกเทป บรรณนิทัศน์ของเนื้อเพลงและ สาระที่พบ.....	118
ภาคผนวก ค. ตัวอย่างตารางสำหรับลงความถี่สาระของเพลงคำเมือง..	187
ประวัติผู้เขียน.....	192

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย